

1991. november 18-án 12.55 perckor simán landolt a Ferihegy II-n a MALÉV Zürich-Budapest járatának gépe. Néhány perc múlva ajtáján felesége kíséretében kilépett Gregor József kiváló és érdemes művész, a Szegedi Nemzeti Színház operaigazgatója. Az Egyesült Államok-beli Portlandból érkezett haza, ahol zengzetes sikerrel énekelte a Falstaff címszerepét. Sietve lejelentkezett a határorőknél, fogadta a kiskatona köszöntését: „Itthon már nagyon várják művész úr” –, majd sorba állt csomagjaiért. A vároban Györkei Sándor, a színház gazdasági igazgatója arconcsókolta, elvette csomagjait, és a maga vezette fényesre pucolt állami kocsiba helyezte. Elfördítette a slusszkulcsot, amikor egy puha, de határozott kéz megállásra készítette, meleg basszust hallott. – „Ülj az anyósotelba, hazafelé én vezetek!”

Gregor Kecskeméti nyomta a pedált, majd visszaült felesége mellé. Két és fél óra múlva itthon voltak Szegeden. Meghallgatta az üzenetregisztrátort, a friss telefonokat, belelapozott az újságokba, tudomásul vette a száraz tényeket. Éjjel keveset aludt.

Másnap reggel bement a Külkereskedelmi Bankba, támogatást kért a Varázsfuvolához, majd a színházba sietett. Háromnegyed 9-kor átadta ajándékait a titkárságon, megitta kávéját, aztán az igazgató kíséretében, kezében nagy barna aktatászkájával, a zenekari próbaterembe ment. Az operatagozat értekezletén közölte, lemond igazgatói posztjáról, és felsorolta indokait. Társulatát minden rokonszenvenyilvántástól felmentette. Hozzászólóként meghallgatta Juhász Józsefet, Gyimesi Kálmánt és Rácz Imrét a kórusból. Tudomásul vette, hogy azok sosem akartak leállni a munkával, hiába írta így a magyar sajtó. Megfontolta, hogy a következtetéseket le kell vonni. Aztán fölkérte Gyimesi Kálmánt, kímélje meg attól, hogy vissza kelljen köszönnie. Szobájába vonulva, rendet teremtett az asztalon, majd megírta levelét dr. Ványai Éva alpolgármester asszonynak. Így: „Tisztelt Alpolgármester Asszony! 1991. október 30-án Portlandban kelt levelemben tájékoztattam Önt arról, hogy évad végén lejárató operaigazgatói megbízásomat követően az 1992/93-as évadtól nem kívánok az operatársulat művészeti vezetőjeként tevékenykedni. Felajánlottam azt is, hogy – amennyiben úgy látják – érvényes szerződésemet 1992. február 1-jei hatállyal bontsák fel. Az elmúlt időszak azonban arról győzött meg, nem várhatok a fentebb említett időpontig. Operaigazgatói megbízásomról a mai nappal lemondok. Döntésem morális, etikai természetű, azzal sem revolverezni, sem zsarolni senkit nem kívánok. A Szegedi Nemzeti Színház munkáját, mint énekes – amennyiben a jövő vezetése is igényt tart rá – továbbra is szívesen szolgálom. Szeged, 1991. november 19. Gregor József”

Még megbeszélte az igazgatóval soronkövetkező feladatait, majd közölte: nyugdíjba megy, s kérte segítse őt a színház, mert nem ért az efféle adminisztrációhoz. A levél pár sor volt csupán. „Tisztelt Igazgató Úr!

A Szegedi Nemzeti Színháznál fennálló magánénekesi munkaviszonyomat 1991. december 28-ával szíveskedjen megszüntetni nyugdíjazásom miatt.” Az igazgató szomorú, de megértő volt és tudomásul vette a megmásíthatatlant. Aztán átadott egy levelet, melyben ez áll: „Megbeszélésünk alapján útjára bocsátom kérésed a nyugdíjazásra. Szomorúan és reménykedve teszem. Szomorúan, mert lépésed egy hajdanvolt színházi közösség ellehetetlenülését is példázza. Reménykedve, hogy a könnyedén szabadjára bocsátott művészeti vezető kiváló vezető művész marad és szabad lesz. S szabadságából

ránk, tisztelőire is áldoz egy kicsit. Hivatalos intézkedésem csak így felelhet meg lelmem hívatásának.

Köszönettel egy búcsúkész igazgatótársad.”

Saját sorsára is gondolt, hisz régen várt búcsúja immár neki is közel. Aztán elolvasta Rákosi Gézánnak, a személyzetisnek Gregor nyugdíjazása ügyében a Művelődési és Közoktatási Minisztérium zenei főosztályához írt levelét:

„Tisztelt Tőser Úr!
Hivatkozással a 200-1/1969/Tb. K3.) TB. Főigazgatósági utasításra, illetve a 3345/1968. sz. Kormány Határozatra kérem szíveskedjén GREGOR JÓZSEF Kiváló Művész (1 400808 1273) anyja n.: Stépán Jolán, 6725 Szeged, Bokor u. 8. sz. alatti lakos, a Szegedi Nemzeti Színház magánénekes kivételes nyugellátására vonatkozó jelen javaslatomat jóváhagyni.

Nevezett dolgozók az 1974. szept. 27-én L 686662 sorszámú „Munkakönyve” által igazoltan:

1964. jan. 1-jétől, 1970. július 31-ig énekkari tag, majd magánénekesként a Szegedi Nemzeti Színháznál,

1970. dec. 1-jétől, 1987. dec. 31-ig magánénekesként a Szegedi Nemzeti Színháznál,

1988. jan. 1-jétől, 1989. jul. 31-ig magánénekesként a Györi Kisfaludy Színháznál,

1989. aug. 1-jétől, 1991. nov. 19-ig magánénekes, művészeti vezető Szeged MJ. Városi Tan. VB. Szegedi Nemzeti Színház

1991. nov. 20-tól jelenleg is mint magánénekes a Szegedi Nemzeti Színház alkalmazásában áll.

Havi illetménye: 50 000.- Ft
Gregor Józsefnek mellékfoglalkozása, ill. másodállása nincs.

1979-ben Érdemes Művész, 1982-ban Kiváló Művész kitüntetésben részesült.

Gregor József művész úr munkaviszonya saját kérésére 1991. december 28-án szűnik meg.

Kérésünk teljesítését várva, tisztelettel Nagy László igazgató

A nyugdíjazási javaslattal egyetértünk:

Budapest, 1991. nov. 26.

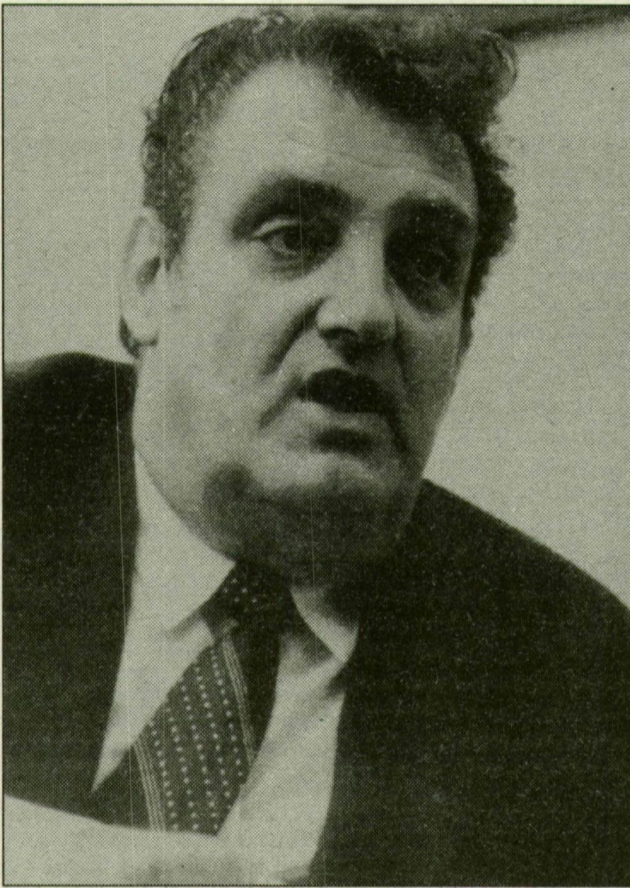
Tőser Dániel főoszt. vez.”

Búcsú Szegedtől

avagy Sic transit gloria mundi

„Még mély hó települ a téli földre, erdő, mely csak a zöld levélre büszke, szürke súly a ködös fagy zúzmarája, s el kell hagyni a szép Körös vidékét és sietni Dunánk felé, Urunkhoz.”

(Janus Pannonius: Búcsú Váradtól)

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

Gregor fáradtan, kialvatlan, kárkás szemmel indult haza, pihenni azonban nem tudott.

A színházban a szokásos zűrök közepette folytak A varázsfuvola próbái. Békés András, a rendező egyre gyakrabban rántotta össze a

stábot. Megérezte, hogy a helyzet drámai. Tudta, hogy ezt csak egy sikeres premier oldhatja fel.

Közben a Torony alatt az alpolgármester asszony irodájában elkészült a válaszevél. Sajátkezűleg írta, amolyan baráti formában.

Ímígyen:

„Kedves Jóska!

Megkaptam leveled, melyben lemondasz a Szegedi Nemzeti Színház Opera Tagozatának a vezetéséről.

Személyesen sajnálom, hogy erre a döntésre jutottál.

Köszönöm eddigi tevékenységed, mely alatt az operatársulat jelentős sikereket aratott!

Üdvözléssel: Éva Szeged, 1991. 11. 20.”

A hivatalos később kelt. Előbb a kulturális bizottság vette tudomásul az operaigazgató lemondását, utóbb a közgyűlés tért napirendre a dolgok felett. Egyhangúlag. Pontosabban egy hang nélkül. Határozatukat röviden fogalmazták, s a gazdasági igazgatóval személyesen küldték át az igazgatónak, egy nappal az ülés után. A dolog példás gyorsasággal történt, iktatás nélkül.

„Határozat

Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlése dr. Ványai Éva alpolgármester .../1991. sz. előterjesztése alapján Gregor Józsefet – kérésének megfelelően – 1991. november 19-i hatállyal a Szegedi Nemzeti Színház zenei művészeti vezetői munkaköréből felmenti és művészeti vezetői munkaviszonyát megszünteti.

Felhívja dr. Lippai Pál polgármestert a szükséges munkálati intézkedések megtételére.

A Közgyűlés felhatalmazza Nagy Lászlót, a Szegedi Nemzeti Színház igazgatóját, hogy intézkedjen az operatársulat vezetői teendőinek ideiglenes ellátásáról.

Erről a tisztségviselőket, a megbízott jegyzőt, Gregor Józsefet, a Szegedi Nemzeti Színház igazgatóját, a Kulturális és Közművelődési Bizottságot, a Polgármesteri Hivatal Közművelődési és Közoktatási Irodáját, a személyzeti referenst, a Jegyzői Irodát, a TAKISZ-t jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.”

Az immár szabad operaénekes néhány napos pihenőt kért, mert iszonyatosan fáradtnak érezte magát. Remélte, telefonon sem zaklatják. Igaza lett. Volt beosztottjai közül csak egy csöngetett rá, s mondta: „Szevasz Jóska! Itt Karikó. Nagyon sajnálom, hogy elmentél.” Aztán letette a kagylót.

A bársonyhangú basszista azt sem tudta mondani: „Kösz Teri!”

Másnap reggel próbára indult. A művészbéjárájánál összefutott valakivel a kórusból. Majd 30 éve ismerik egymást. Az utóbbi kettőben hangos – „Szevasz-hogyvagy-főnök-kel” – üdvözölte és sietősen maga elé engedte. Most becsapta előtte az ajtót. Gregor újranyitotta, üdvözölte a portásokat, fölment az öltözőbe. Már korábban elhatározta, igazgatói szobájába többé be nem teszi a lábát. S a titkárságra se akar fölmentni. A próbákon teljes csend és részvétlenség vette körül.

Mozart halálának 200. évfordulóján A varázsfuvolában Sarastroként lépett színpadra. És elénekelte: „Nincs árulás sem itten, s hogy megbocsáss a hitben, e szó itt áldva zeng, És nem vagy ember, hogyha itt nem árad rajtad át e hit.”

Bemutató után egy levelet tett a próbatáblára:

„Kedves Kollégáim!
Búcsúzni mindig a távozóknak kell!

Én most csak távozom, nem tudok búcsúzni, mert szívemben sem a búcsúzás fájdalma, sem a visszatérés reménye nem lakik. Akit megbántottam, kérem bocsása meg, nem szántszándékkal tettem.

Távozom és köszönöm, hogy velem jártatok több mint két éven át, egy rögzös úton, mely ezután sem lesz könnyebb!

Távozom, mert emberi becsületelem és tisztességem erre kötelez!

Gregor József

Majd a gazdasági igazgató szobájába ment. A személyzetisnek átadta a kiváló művészi címéről szóló igazolásokat, mert az még hiányzott a nyugdíjkezeléséhez.

„A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa
Gregor József részére

a szocialista kultúra fejlesztése terén szerzett

kimagasló érdemeinek elismeréséül

a Magyar Népköztársaság kiváló művésze

címét adományozza.

Budapest, 1983. április 4.

Lázár György
Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa elnöke.”

Leült, hátravetette magát a korábban díszletként használt fotelban:

Szólt a gazdasági igazgatónak, kérje meg az igazgatót, jöjjön át. Aztán mégis maga vette kezébe a kagylót: „Laci! Nem haragszol, hogy zavarlak? Kérlek, gyere át, ha tudsz.”

Az igazgató kezét fogott Gregorral, leült és maga elé bámult. Tudta, hogy különös dolognak lesz tanúja. Kivárt egy kicsit, majd lassan a volt opera-direktor szemébe nézett. „Laci, – kezdte a magánénekes – akarok valamit mondani. Lehet, hogy nem örülsz neki. Én úgy határoztam, hogy amíg rendes szerződéseim ideköt, énekelek. Ez ugye december 15. Aztán elválok a színházról, a városból. Én itt többé nem tudok föllépni, a történetek után nincsenek, nem lehetnek illúzióim. 1964. február 8-án A varázsfuvolával kezdtem. Második őrtálló voltam, most Sarastro vagyok ugyanabban a darabban. Nem gondoltam, hogy így alakul. Szeged szenátorai útján döntött további sorsomról, s ezt én tudomásul veszem. Ezt a csatát elvesztettem. Vereséget szenvedtem, bár nem győztek le. Az idők szavát meghallani azonban van fülem. Sic transit gloria mundi.”

Fölkelt, elindult. Az ajtónál megtorpant, visszanezett, s így szólt: – Isten veletek fiúk... Talán már azt sem hallotta, amikor a másik kettő utánaszólt: – Isten áldjon, Jóska!

